YATIŞTIRICI VE UYKU DOĞURUCU İLAÇLAR

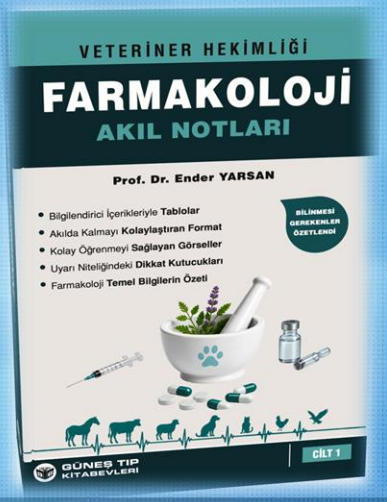

Prof.Dr. Ender YARSAN

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Sedatif ve Hipnotik İlaçlar

- MSS'nin ılımlı-hafif-orta derecede baskı altına alınması
- Etkileri doza bağlıdır; hafif yatışma halinden derin anesteziye kadar beyini baskı altına alırlar
- Ruhi gerginlik, endişe, korku, huzursuzluğun giderilmesi
- Uyku dozunun 1/3-1/6'sı miktarlarda yatışma hali yaparlar
- Uyku dozunun 5-10 katı miktarlarda ölümle sonuçlanan uzun süreli anestezi

Sedatif ve Hipnotik İlaçlar

- Uyku ilaçlarının ***nöroleptik*** etkileri yoktur
- ***Trankilizan*** etkileri vardır ve trankilizan ilaçlar gibi bağımlılık yaparlar
- Ağrı kesici etkileri yoktur
- Tüm hayvanlarda;
  - Yatışma yapıcı
  - Çırpınma önleyici
  - Kas gevşetici
  - Endişe giderici
  - Genel anestezik

Sedatif ve Hipnotik İlaçlar

Uyku ilaçlarının farmakokinetiği

- Ağızdan uygulanırlar, sindirim kanalından kolay hızlı emilim
- Tüm vücuda dağılırlar
- Artık etki
- ME etkinliğini artırırlar

Bağımlılık ve Tolerans

- Psişik ve fiziki bağımlılık

Yatıştırıcı ilacın özellikleri

- Uyuşukluk ve uyuklama yapmamalı,
- Çevreye ilgiyi ve çevreden gelen uyarılara cevap veya tepki verme yeteneğini azaltmamalı,
- Kişinin zindeliğini günlük işlerinde verimlilik ve güvenliğini bozabilecek ölçüde düşürmemeli,
- Bağımlılık yapmamalıdır

Uyku ilacının özellikleri

- Etkisi çabuk başlamalı,
- Normal uyku kalıbının sırası ve sürelerinde belirgin bir değişiklik yapmamalı,
- Etkisi kişiyi yeterli bir süre uyutacak kadar uzun ama artık etki bırakmayacak kadar kısa sürmeli,
- Sağaltım güvenliği (uykuya ve ölüme yol açan miktarları arasındaki mesafe) büyük olmalı,
- Bağımlılık yapmamalı ve böylece kötü amaçla kullanılmaya elverişli olmamalıdır

Sınıflandırma

- Barbitüratlar:
  - Pentobarbital, amobarbital, allobarbital, siklobarbital, butabarbital, vinbarbital
- Aldehidler:
  - Paraldehid, kloralhidrat
- Alkololler:
  - Etilalkol, klorobutanol, amilenhidrat, etklorvinol gibi
- Benzodiazepinler:
  - Diazepam gibi
- Kinazolinler:
  - Metakualon, meklokalon gibi
- Piperidindionlar:
  - Glutetimid, metiprilon gibi
- Monoüreidler:
  - Karbromal, kapurid gibi
- Diğerleri:
  - Zolpidem, antihistaminikler, atropin vb maddeler, klometiazol, etinamat, etomidat, meprobamat, benzoktamin, ksilazin gibi

Barbitüratlar

- Üre + malonik asit
  - Barbitürik asit (malonilüre)

Sınıflandırma

- Etki sürelerine göre
- Yapılarına göre

Farmakokinetik

- Ağız yoluyla uygulanırlar
- Karaciğerde ME etkinliğini artırırlar

Etki şekilleri

- GABA-GABA reseptörü-Klor kanalı

Etkileri

- Küçük dozlarda yatışma hali, orta dozlarda uyku ve büyük dozlarda anesteziye yol açarlar.
- Solunum merkezini ileri derecede baskı altına alırlar.
- Artık etkileri vardır.
- Sağaltım indeksleri dar ilaçlar

Barbitüratlar

Fenobarbital

Barbital

Mefobarbital

Amobarbital

Pentobarbital

Sekobarbital

Aldehidler

Kloralhidrat

- Genel anestezik olarak

Paraldehid

- Değişmemiş halde (%10-30) akciğerlerden atılır
- Solunum havası kokar

Benzodiazepinler

- Tranklizan ilaçlardır
- Hafif yatışma hali, uyuşukluk, uyku ve motor faaliyetlerde bozulma
- Sağaltım güvenlikleri daha iyidir
- Barbitüratlar kadar tolerans gelişmez
- Artık etkileri ve kötüye kullanılmaları

Diazepam

- Kedi ve köpeklere ağızdan, Dİ yolla 1-2 mg/kg

Sedatif ve Hipnotik İlaçlar

Kinazolinler

Metakualon

- Yatıştırıcı, uyku doğurucu, çırpınma önleyici
- Kendini iyi hissetme hali oluşturur

Piperidindionlar

•Glutemid, Metilprilon

Alkoller

Diğer ilaçlar

•Zolpidem, antihistaminikler, ksilazin

Sağlıklı Hayvan - Sağlıklı Gıda - Sağlıklı Toplum

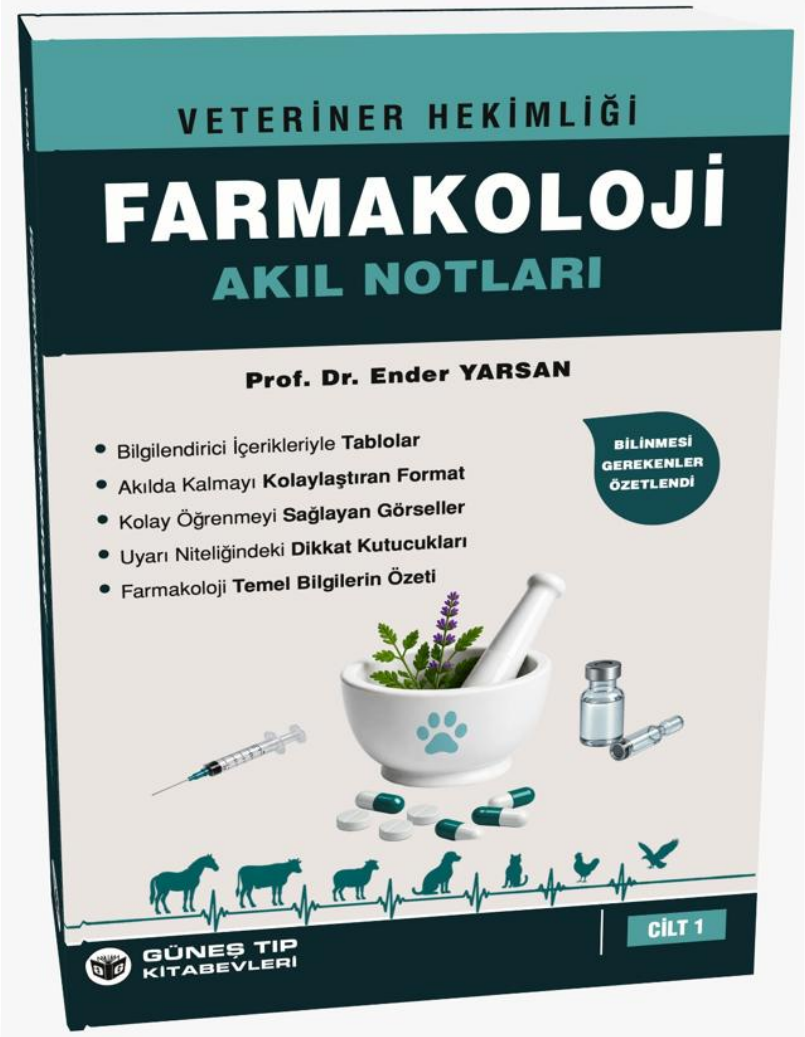

YARSAN

Prof.Dr. Ender YARSAN

Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi